

Luceafarul, de Mihai Eminescu - prima parte

Incepand cu formula introductiva traditionala a basmului care deschide actiunii perspectiva mitica, atemporală, plasand-o in timpul primordial al genezelor: "A fost odata ca-n povesti/A fost ca niciodata/Din rude mari imparatesti/O prea frumoasa fata", "Luceafarul" lui Eminescu povesteste intr-un cadru de basm iubirea stranie dintre astrul serii si prea frumoasa fata "din rude mari imparatesti".

Primele sapte strofe constituie uvertura poemului, partea intai fiind o splendida poveste de iubire, unde atmosfera este in concordanta cu mitologia romana, iar imaginarul poetic e de factura romantica. Dupa cum observa Constantin Noica, inca de la inceput este izbitor faptul ca faptura individuala este senina si va ramane asa tot timpul. Si in veghe si un vis ea este senina, pe cand el nu este.

O mare parte a actiunii se desfasoara in visul fetei de imparat. Fata, visatoare si melancolica, contempland Luceafarul seara de seara de la fereastra dinspre mare a castelului, se indragosteste de aceasta aparitie cosmica. La randu-i, Luceafarul, o indrageste si se lasa tot mai mult coplesit de dorul fetei de imparat.

Ca si in "Floare albastra" sau in "Dorinta", atractia indragostitilor unul pentru celalalt este sugerata mai intai de o chemare menita sa scoata in evidenta dorinta si puterea sentimentului. La chemarea fetei: "O, dulce-al noptii mele domn,/De ce nu vii tu? Vina!", Luceafarul se arunca fulgerator in mare, intrupandu-se, apoi din adancul necunoscut al apelor, in chipul unui mandru voievod cu parul de aur moale si ochi scanteitori, "In mort frumos cu ochii vii". El marturiseste fetei ca, desi a coborat cu greu din sfera lui de sus, e gata sa-i urmeze chemarea.

Dar tata fiindu-i Cerul si Marea muma, el o invita pe tanara fecioara sa-si lase lumea ei, sa-i fie mireasa si sa-l urmeze in palatele lui de margean de pe fundul oceanului. Dar fata il vede ca un "inger" ale carui cai ea nu le poate urma. Desi este indragostita de Luceafar, ea isi da seama cat de imensa este distanta ce-i desparte si temandu-se de chipul lui straniu il refuza, nu inasa fara o adanca parere de rau.

Fata il cheama mai departe in somnul ei pamantesc, caci este in rostul fapturii individuale sa-si caute legea, sensul, mirele: "Cobori in jos, Luceafar bland/Alunecand pe-o raza/Patrunde-n casa si in gand/Si viata-mi lumineaza!".

Fata de imparat simte ca nu poate iesi din conditia ei, dar vrea sa si-o transfigureze. Ea nu-i poate cere generalului decat sa-i lumineze viata.

Luceafarul raspunde la aceasta chemare ce are aspectul unui descantec stilizat, ca si prima. Stingandu-se din cer cu durere, Luceafarul se intrupeaza acum din vaile Soarelui, infatisandu-se fetei invismantat intr-un giulgiu negru, purtand pe vitele-i de par o corana ce arde parca in vampa de foc a Soarelui. El s-a intrupat acum din Soare si Noapte in gandul de a o lua cu el.

Fata, fascinata si acum, dar stapana pe sine nu-l mai vede ca pe un inger ci ca pe un demon. Marturisindu-i cat de dureroasa si arzatoare ii e iubirea ce o poarta, fata il roaga din nou cu patetism sa coboare el pe pamant, sa devina muritor asemenea ei. Ea il chemase, e drept, dar nu-i intelege chemarea-raspuns. "Desi vorbesti pe inteles, eu nu te pot pricepe". Faptul ca nu-i intelege chemarea si raspunsul fetei dovedesc incompatibilitatea dintre cele doua lumi, cea a generalului si cea a individualului (Ambele metamorfozari ale Luceafarului se petrec in visul fetei).

Miscarile Luceafarului se desfasoara intotdeauna pe verticala, simbol al verticalitatii spiritului superior, in timp ce miscarile fetei se desfasoara in plan orizontal, ea fiind mereu egala cu sine insasi desi aspiratia spre autodepasire exista si n-o paraseste niciodata. Cuplul nu se poate realiza.

Dar Luceafarul este geniul capabil de sacrificii supreme, geniul care pentru "o ora de iubire" renunta la nemurirea sa. Tulburat peste masura de refuzul fetei, Luceafarul este gata sa renunte el la nemurire de dragul acestei copile si, rupandu-se de locul lui de sus, din Cer, se indreapta hotarat spre Dumnezeu sa-i ceara dezlegarea.